ÎN JURUL PROBLEMEI VOCABULARULUI ŞTIINŢIFIC ŞI TEHNIC

DE

ANA CANARACHE şi CONSTANT MANECA

Articolul de faţă urmăreşte să prezinte cîteva din problemele care se pun în legătură cu terminologia specială. În general am luat în discuţie aspectul lingvistic al acestei chestiuni şi numai arareori am intrat în domeniul tehnic propriu-zis. Un studiu complet n-ar putea fi dat decît în urma colaborării dintre un grup de lingvişti şi tehnicieni. Prin termeni tehnici sau ştiinţifici înţelegem cuvintele sau combinaţiile de cuvinte care denumesc noţiuni dintr-un anumit domeniu de specialitate. Termenii dintr-o ramură a ştiinţei sau a tehnicii formează la un loc terminologia domeniului respectiv. După cum vedem, terminologia interesează atît ramura ştiinţei sau a tehnicii căreia îi aparţine, cît şi lingvistica, înglobînd chestiuni referitoare la cunoaşterea sistemului noţiunilor de specialitate şi probleme de limbă.

În cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, o dată cu apariţia modului de producţie capitalist în sînul orînduirii feudale, vocabularul ştiinţific şi tehnic al limbii romîne începe să se dezvolte.

Dezvoltarea ştiinţei şi a tehnicii, schimbul de mărfuri intern şi extern care creşte neîncetat, complicarea aparatului administrativ care a dus la apariţia unor noi instituţii cît şi înfiinţarea de şcoli romîneşti, greceşti sau cu alte limbi de predare au adus îmbogăţirea lexicului cu cuvinte noi.

În acest veac au apărut: *grad*, *meridian*, *pol*, *mină*, *cerc*, *cifră*, *ecfilater*, *oblicvă*, *perpendicolare*, *categorii*, *substanţie*, *circumstanţie*, *axiomă* etc. [1]

[1] Lista este întocmită după J. Byck, Vocabularul ştiinţific şi tehnic în secolul al XVIII-lea, publicat în « Studii şi cercetări lingvistice », vol. V, 1954, nr. 1—2, p. 31 şi urm.

BDD-A10296 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:03 UTC)

De atunci, termenii tehnici s-au înmulțit. « Dezvoltarea continuă a industriei și a agriculturii, a comerțului și a transportului, a tehnicii și a științei cere limbii completarea vocabularului cu cuvinte și expresii noi, necesare activității lor» — scrie I. V. Stalin [1]. Multe din aceste cuvinte tehnice au intrat chiar în fondul principal lexical al limbii noastre. Astfel, în lista cuvintelor din fondul principal întocmită de acad. Al. Graur [2] întîlnim: *bancă*, *camion*, *capital*, *cauză*, *centru*, *cerc*, *cont*, *electric*, *fabrică*, *gaz*, *mașină*, *mecanic*, *monta*, *motor*, *placă*, *plan*, *plug*, *pușcă*, *radio*, *sabie*, *seceră*, *sfredel*, *sport*, *telefon*, *telegraf*, *topor*, *vîslă* etc., cuvinte tehnice la origine, pe care astăzi, în marea lor majoritate, aproape nu le mai simțim ca atare. Multe din ele au aparținut de foarte multă vreme fondului principal de cuvinte (*plug*, *sabie*, *seceră* etc.), altele au intrat în ultimii o sută sau două sute de ani (*mașină*, *placă*, *telefon* etc.).

Și în trecut, problemele terminologiei noastre speciale au preocupat pe specialiști, dar numai sub raportul introducerii de neologisme. Aproape nimeni nu se îngrijea de crearea unei terminologii unitare și exacte, lăsînd la voia întîmplării un sector atît de important al limbii. Cuvintele tehnice pătrundeau prin oamenii noștri de știință — ingineri, medici, profesori etc. — care studiau în străinătate, prin tehnicienii străini aduși sau veniți în țară și prin literatura de specialitate scrisă în diferite limbi străine (mai ales în limba franceză, germană și rusă). Aproape fiecare dintre tehnicienii aceștia aveau terminologia lui. Adesea și astăzi, un arhitect cu studii în Italia folosește alți termeni decît cel care a studiat în Franța. În terminologia referitoare la amenajarea pădurilor abundă încă termenii franțuzești introduși de foștii elevi ai școlilor din Lyon.

Înfeudarea economică a țării noastre de către trusturile străine, orientarea cosmopolită a unor specialiști și lipsa unei literaturi științifice originale au dus la împestrițarea vocabularului tehnic și științific cu cuvinte de origini diferite, de multe ori chiar cu cîte doi sau mai mulți termeni pentru aceeași noțiune (*lagăr* < germ. — *palier* < fr. ; *ghivent* < germ. — *filet* < fr. etc.).

În industria petrolului abundau termeni englezești (*masă rotary*, *gaslift*, *cracking*, *reforming* etc.). Adesea se întrebuințau termeni străini care ar fi putut fi înlocuiți foarte bine cu termeni românești, așa cum s-a făcut astăzi (germ. *schwerstang*, eng. *drillcoller*, azi *prăjină grea ; pompaj canadian*, azi *pompaj de adîncime ;* eng. *tubing*, azi *țevi de extracție* etc.). De multe ori aceeași noțiune era numită în mai multe feluri de diferitele societăți de petrol. Astfel « Steaua Română » întrebuința termenii *robinet*, *robinet-vană ;* « Creditul Minier » *șubăr*, *șiber-ventil*, pentru ceea ce în comerț era denumit *șibor* [3].

[1] I. V. Stalin, Marxismul și problemele lingvisticii. Ed. pentru literatură politică 1953, p. 10.

[2] Al. Graur, Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române, Ed. Acad. R.P.R., 1954, p. 48—55.

[3] În această chestiune, vezi și comunicarea Ing St. Bălan, făcută la sesiunea lărgită a Secțiunii a VI-a a Academiei R.P.R. din 2—4 iulie, publicată parțial în « Cum vorbim » 1951, nr. 7—8.

BDD-A10296 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:03 UTC)

O situație asemănătoare se întîlnea și în terminologia aeronautică, unde aceleași piese purtau numiri diferite la avioane de fabricație deosebită.

De la meșterii străini, necunoscători ai limbii romîne, împrumutam adesea termeni care izgoneau din limbă cuvinte romînești cu același înțeles, pe care străinii n-aveau de unde le cunoaște și pe care «specialiștii noștri» le ignorau în mod conștient. Unii dintre acești termeni s-au răspîndit ajungînd să fie folosiți de toată lumea (*plafon, fundație, fest* etc.), alții au rămas numai în vorbirea specialiștilor (*glanț, șambrană, graden, voltare* etc.).

Astăzi, introducerea în chip masiv a termenilor străini ca urmare a marilor progrese pe care le fac știința și tehnica la noi a dus la necesitatea de a se pune ordine într-un domeniu pînă acum lăsat la voia întîmplării.

Comisia de Stat a Standardizării, prin publicarea standardelor de stat, și Asociația științifică a inginerilor și tehnicienilor, prin întocmirea Lexiconului Tehnic Romîn — în curs de apariție —, au început munca de precizare și de unificare a terminologiei tehnice și științifice, folosind părerile specialiștilor pe care caută să le pună de acord cu părerile Academiei R.P.R. Munca aceasta a început să dea roade.

*

Care sînt problemele referitoare la terminologia specială?

I. În primul rînd, așa cum arată și acad. A. M. Terpigorev[1] — președintele comisiei pentru terminologie tehnică, instituită de Academia de Științe a U.R.S.S. — terminologia dintr-un domeniu trebuie să constituie un sistem unitar, corespunzător sistemului de noțiuni pe care-l denumește.

În felul acesta, fiecare cuvînt trebuie să corespundă unei noțiuni pe care s-o denumească în mod exact.

1. Nu totdeauna însă situația este aceasta. Uneori pentru o singură noțiune întîlnim doi sau chiar mai mulți termeni, intrați în limbă pe căi diferite și avînd fiecare sfera lui de circulație. Dacă în limba comună sinonimele sînt folositoare, îmbogățind-o și dîndu-i mai multe posibilități de expresivitate, în materie de terminologie tehnică ele produc neînțelegere între vorbitori și confuzie în lucrările de specialitate. Termeni paraleli ca *așchie-șpan, putere calorică-putere calorifică, ac-macaz, cochilă-formă permanentă, aderență-scorificare, val-cilindru, prezon-gujon* etc. nu pot decît să încurce pe tehnicieni, care trebuie să comunice între ei precis, fără posibilități de echivoc.

Adesea însă două sinonime încep să-și diferențieze sensurile și ajung astfel să nu mai însemne același lucru. *Valț* și *cilindru*, la început perfect sinonime împrumutate primul din germană și al doilea din franceză, cu timpul au încetat de a mai fi sinonime, denumind fiecare altfel de piese cilindrice (astăzi,

[1] A. M. Terpigorev, Reglementarea terminologiei tehnice, în «Voprosî iazîkoznaniia» 1953, fasc. 1, p. 71—76.

BDD-A10296 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:03 UTC)

de exemplu, nu se mai vorbește în general de *valțuri* decît la mori sau la mașini de tipografie, iar de *cilindri* la motoare).

În aceeași situație sînt și cuvintele *supapă*, *valvă* și *ventil*. La început sinonime, astăzi ele nu mai înseamnă exact același lucru: Dicționarul tehnic [1] dă *valvă* ca termen generic pentru tot felul de robinete (supape, clape etc.), *supapă* rămînînd să denumească piesa în formă de taler, montată în dreptul unui orificiu, cu rolul de a-l obtura și de a lăsa liberă trecerea unui lichid prin acel orificiu. *Ventilul* (sinonim cu *valva* cînd este vorba de mașini) a rămas doar cu sensul special care denumește piesa care împiedică ieșirea aerului din cauciucul bicicletei sau al automobilului.

De curînd s-a pus problema dacă în biologie și în cultura plantelor tehnice trebuie să vorbim de *ameliorare* sau de *selecție*. Unii specialiști, susținînd că cei doi termeni sînt sinonimi, propuneau înlăturarea lui *ameliorare*. În această chestiune a fost consultat și Institutul de lingvistică al Academiei R.P.R., care a arătat că fiecare dintre cei doi termeni are valoarea lui în limbă și că în consecință trebuie păstrați amîndoi.

Acolo unde s-a ajuns prin uz ca două cuvinte să-și piardă sinonimia, denumind noțiuni diferite, ele trebuie să rămînă, fiecare cu accepția lui cea nouă.

Altă dificultate în terminologiile diferitelor domenii ale științei și tehnicii o constituie omonimia și polisemia cuvintelor. Sînt într-adevăr cazuri cînd un cuvînt are mai multe sensuri cu caracter tehnic. Astfel *arc*, *cilindru*, *cameră*, *fir*, *filtru*, *legătură*, *mașină* etc. exprimă o mulțime de noțiuni tehnice și științifice.

Deși omonimele și cuvintele cu prea multe sensuri tehnice trebuie în general evitate, e necesar să facem și aici o distincție. Dacă folosind un cuvînt care înseamnă mai multe lucruri în același domeniu se pot produce încurcături, atunci cînd este vorba de domenii diferite, însă, e mai greu să dăm naștere la confuzii. Într-un text privitor la industria textilă se va înțelege fără dificultate termenul *fus*, care nu poate fi confundat cu *fusul* din mecanică și nici cu unitatea de măsură din pielărie. Nici *firul de țesut* nu poate fi luat drept *fir telefonic*. În aceste cazuri, contextul lămurește accepțiunea cuvintelor, după cum, în limbajul comun, *broască* — « animal » nu poate fi confundat cu omonimul lui care arată dispozitivul cu care se închide ușa.

Firește, e bine să nu introducem omonime în limbă, dar nici nu este necesar să pornim a elimina, din principiu, un cuvînt vechi și cunoscut, numai pentru polisemia lui în mai multe domenii.

2. Cea mai importantă problemă care se pune în legătură cu vocabularul tehnic și științific este aceea a împrumuturilor din alte limbi. Aici trebuie să distingem două categorii. În primul rînd avem a face cu termeni introduși din limbile străine care nu au corespondent în limba noastră. Acești termeni răspund

[1] Dicționar tehnic, Editura tehnică, 1953.

BDD-A10296 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:03 UTC)

unei necesități și ei trebuie să rămînă. Cuvinte ca *radio*, *telefon*, *axă*, *mansardă*, *debleu*, *rambleu*, *cablu*, *releu* etc. au intrat în limbă o dată cu noțiunile respective și nu avem cu ce le înlocui.

Referitor la introducerea de cuvinte străine în limbajul tehnic, observăm două tendințe la fel de reprobabile, care mai dăinuiesc încă printre specialiști: prima este aceea de a alunga cu orice preț cuvintele străine și cea de a doua, fuga de cuvinte vechi, socotite fără nici un motiv necorespunzătoare.

Este o tendință exagerată și nejustă aceea de a înlătura unele cuvinte numai pentru că sînt de origine străină și ea ne aduce aminte de exagerările de altădată, cînd *cravată* s-a tradus prin *de-gît-legău*. Să luăm cîteva cuvinte din domeniul muzicii. Noi nu credem că se va putea încetăți termenul *repejor* pentru *allegretto*, nici *rar* pentru *largo*, nici *foarte încet* pentru *pianissimo*.

În această chestiune trebuie să se țină seama și de tendința de unificare a termenilor științifici și tehnici în toate limbile, prin adoptarea de către acestea a unor cuvinte de uz internațional, create de oamenii de știință, de tehnicieni etc. plecînd de la cuvinte grecești și latinești: *cinematografie*, *radio*, *telefon*, *telegraf*, *televiziune* etc.

În dorința de a înlocui cuvinte străine prin termeni românești adesea s-au tradus termeni în chip necorespunzător. În programul de radio nr. 161 se vorbește despre *curenți audio* sau *curenți auditivi*, ambii termeni greșiți, de fapt fiind vorba de *curenții de audiofrecvență*.

În egală măsură trebuie condamnată și tendința de a fugi de cuvintele vechi consacrate de uz, numai pe motiv că în limbajul tehnic nu pot fi cuvinte din « limba vulgară ». Este o tendință net cosmopolită ca atunci cînd avem două cuvinte care înseamnă exact același lucru — ca de exemplu *smalț* și *email* — să-l înlăturăm tocmai pe acela care este cunoscut în limba comună și care se bucură de o largă circulație. În această alegere — așa cum arată și prof. univ. D. Macrea[1] — un factor diriguitor trebuie să fie considerarea uzului.

2. Altă categorie de împrumuturi o formează termenii introduși fără necesitate și — am putea spune — cu bună știință, din spirit cosmopolit. În felul acesta au intrat în limbă o serie de termeni din toate domeniile științei și tehnicii, ca *travaliu*, *șpan*, *bormașină*, *letcon* etc. care pînă nu de mult făceau parte din terminologia de specialitate din diferite domenii. Aceste cuvinte au fost înlocuite astăzi, deoarece aveau corespondente în limba noastră: *lucru mecanic*, *așchie*, *mașină de găurit*, *ciocan de lipit* etc.

Cu toate că în ultima vreme, ca urmare a lucrărilor de unificare a termenilor științifici și tehnici, astfel de cuvinte au fost înlocuite cu cuvintele românești corespunzătoare lor, totuși, în vorbirea multor specialiști mai dăinuie încă termeni care trebuie înlăturați, căci de ce am spune *vână*, *cord*, *pulmon*, *velă*, *ramă*

[1] D. Macrea, Lingvistica în sprijinul stabilirii terminologiei științifice, în « Contemporanul », 1953, nr. 364, p. 5.

BDD-A10296 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:03 UTC)

ancoșă, corp de iluminat etc. cînd este vorba de noțiuni pe care le cunoaște și omul cu cel mai mic grad de cultură și pentru care avem cuvinte romînești foarte bune?[1]. Tot așa putem înlocui foarte bine termeni ca: *tronson, landșaft, elagaj, anrocament, arbustiv, amenajistic* etc., prin cuvintele corespunzătoare existente în limba comună.

3. O problemă interesantă de vocabular este și dubla, uneori tripla formație de abstracte verbale, întîlnită foarte des în terminologiile tehnice. Astfel, întîlnim *aerare, aerisire* și *aeraj*. Desigur că nu sînt necesare toate trei, primele două fiind perfect sinonime. Într-un astfel de caz trebuie să preferăm formația cea mai firească pentru limba noastră și care, sigur că nu din întîmplare, este și cea mai răspîndită: *aerisire*, infinitivul normal al lui *aerisi*. Tot sinonime sînt și *asamblare-asamblaj, decapare-decapaj* și multe altele. Uneori însă situația se schimbă. Dacă *organizarea* este acțiunea de *a organiza, organizație* este rezultatul acțiunii, adică formația, grupul realizat prin organizare. Tot așa avem *ambreiere* — acțiunea de *a ambreia* și *ambreiaj* — dispozitivul cu ajutorul căruia se face această acțiune. Posibilitatea de a crea două abstracte trebuie folosită atunci cînd cele două abstracte corespund la două noțiuni. Facultatea aceasta a limbii contribuie la îmbogățirea vocabularului și la evitarea confuziei. Deci e bine să păstrăm ambii termeni, atunci cînd este cazul, dar să nu folosim două cuvinte acolo unde nu este necesar decît unul.

4. Împrumuturile în domeniul terminologiei tehnice nu sînt formate exclusiv din cuvinte. Împrumutăm și elemente de compunere, afixe. Întîlnim astăzi prefixe ca: *super-, hiper-, ultra-, extra-* și cîteva sufixe care servesc la formarea de cuvinte tehnice. Sînt cunoscute sufixele: *-ic, -os, -it, -at* care derivă nume de acizi și nume de săruri: *acid azotic* și *acid azotos, acid sulfuric* și *acid sulfuros, sulfit* și *sulfat, azotit* și *azotat*. Nu întotdeauna o noțiune nouă se denumește printr-un cuvînt împrumutat din altă limbă. Adesea un cuvînt vechi își schimbă sensul (*prăjină grea, așchie* etc.); alteori un cuvînt nou se formează pe baza elementelor existente în limbă, cu ajutorul afixelor sau prin compunere. În felul acesta au apărut termeni ca: *ultrascurt, suprasensibil, ultraviolet* etc. sau termeni ca *mașină-unealtă, piesă de rebut, cuptor înalt, condensator de unde* etc. Este de remarcat că, mai ales în domeniul științific și tehnic, întîlnim un mod de compunere nou în limba romînă: se formează cuvinte noi cu ajutorul unor elemente de compunere care, deși au sens propriu, nu există independente în limba noastră. Așa avem: *auto-, tele-, geo-, izo-, morfo-, hidro-* etc. (*telecomunicații, geofizic, izobară, morfologic, hidroavion* etc.).

Formațiile noi trebuie să respecte legile formării cuvintelor în limba romînă.

---

[1] Vezi în această privință acad. Iorgu Iordan, Limba romînă contemporană — Manual pentru instituțiile de învățămînt superior, 1954, p. 81—82 și articolul acad. Al. Graur: Unele probleme ale vocabularelor profesionale, publicat în «Limba romînă», 1953, nr. 6, p. 23 și urm.

BDD-A10296 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:03 UTC)

II. Am arătat că, în general, un singur cuvînt trebuie să corespundă unei anumite noțiuni. Pentru a face posibilă înțelegerea dintre oameni mai este necesar de asemenea ca termenul tehnic să exprime — în măsura posibilului — esența noțiunii pe care o denumește sau cel puțin să nu o contrazică. Astfel, termenul *canal de zgură*, care s-a propus la un moment dat în terminologia turnătoriei nu era bun, deoarece avem de-a face cu un *colector* și nu cu un *canal*. În legătură cu aceasta trebuie să observăm tendința unor specialiști de a înlătura din limbă cuvinte vechi și consacrate de uz numai pentru că sensul lor primitiv nu se mai potrivește cu obiectul pe care îl denumesc acum. Noi socotim nepotrivită înlocuirea unor termeni ca *bec electric* și *lampă de radio* cu *corp de iluminat* și *tub electronic* pe motiv că sensul primitiv al cuvintelor *bec* și *lampă* contrazice conținutul noilor noțiuni. Situații ca acestea nu dau naștere la nici o confuzie și sînt frecvente în limba curentă unde nu s-a încercat niciodată să se înlocuiască un cuvînt pentru că sensul lui originar contrazice un sens căpătat mai tîrziu.

O ultimă condiție cerută termenilor tehnici este aceea de a nu fi prea lungi și greu de mînuit.

III. Problemele în legătură cu vocabularul științific și tehnic nu se referă numai la structura lexicală a limbii. Se pun și probleme de fonetică. În general, atunci cînd se introduce un cuvînt nou trebuie să se țină seama și de structura lui fonetică și anume trebuie să se cerceteze dacă este compus din sunete obișnuite limbii romîne. Introducîndu-se cuvinte pe care un romîn nu le poate pronunța ca în limba de unde sînt luate (ca: *boaiou*, *a poansona*, *soanior*, *feutru*, *liqueur*, *puneise* etc.) s-a ajuns la apariția unor forme ca: *baieu*, *a ponsona*, *sonior*, *fetru*, *lichior* și *licher*, *pioneză* și *piuneză* etc. stîlcite în toate felurile de vorbitori.

Ar fi cazul să se studieze posibilitățile de adaptare a sunetelor străine, fixîndu-se o regulă pentru a evita măcar de acum înainte mulțimea de forme care apar în legătură cu aceste sunete[1].

IV. Terminologia tehnică mai pune și unele probleme de gramatică. Numeroși termeni tehnici sînt introduși din limbi unde nu există genul neutru. În limba noastră însă, numele de obiecte sînt mai ales neutre (sau feminine) și numai cu rare excepții masculine. Substantivele nume de agent formate cu ajutorul sufixelor sînt aproape totdeauna neutre, dacă denumesc obiecte. Spunem despre oameni că sînt *transformatorii naturii*, dar aparatele electrice le numim *transformatoare*. Tot așa trebuie să spunem *amplificatoare*, *comutatoare*, *condensatoare*, *contoare*, *electromotoare*, *emițătoare*, *inductoare*, *izolatoare*, *întrerupătoare*, *receptoare*, *vibratoare* etc.

---

[1] În această problemă v. și acad. Iorgu Iordan, Limba romînă actuală, 1943, p. 37 și urm. și Limba romînă contemporană — Manual pentru instituțiile de învățămînt superior, 1954, p. 84 și urm. și acad. Al. Graur, Bulletin de la Société de Linguistique de Paris, XXXVIII, p. 165 și urm.

BDD-A10296 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:03 UTC)

Limba noastră poate diferenția la plural sensurile multiple ale unui cuvînt prin forme și genuri diferite. Astfel, substantivele *corn*, *ochi*, *cap* au mai multe forme de plural, reprezentînd fiecare alt sens. De ce să nu utilizăm această posibilitate și pentru un cuvînt ca *transformator*, la fel cum procedăm atunci cînd spunem *raporturi* de producție (în economia politică) și *rapoarte* și *proporții* (în matematică), *arcuri* (în mecanică) și *arce* (în matematică). Diferențierea aceasta la plural nu trebuie însă dusă prea departe.

Plurale paralele ca *straturi și strate*, *roci* și *roce*, *calcaruri* și *calcare*, *betonuri* și *betoane*, *granituri* și *granite*, *varuri* și *vare*, *cabluri* și *cable* etc. sînt inutile pentru cuvinte care nu au prea multe sensuri și deci nu există posibilitate de confuzie.

V. La ortografierea termenilor științifici și tehnici trebuie să avem în vedere simplificarea scrierii lor. Pentru aceasta sîntem obligați să ținem seama de mai multe criterii[1].

Atunci cînd avem de-a face cu un împrumut dintr-o limbă străină, cuvîntul trebuie scris așa cum se pronunță în romînește: *aisberg*, *baipas*, *clingherit*, *ecluză*, *feribot*, *reșou* etc.

Cînd cuvîntul reprezintă un nume propriu, el trebuie ortografiat cît mai apropiat de scrierea originală: *coulomb*, *gauss*, *malthusianism*, *newton*, *ohm*, *watt* etc.

De asemenea cînd scriem simboluri[2] sau termeni a căror notație a fost stabilită prin convenții internaționale, e bine să le respectăm ortografia consacrată: *electronvolt*, *kilogram*, *kilowattonă*, *kripton*, *wolfram*, *Ph* (= fosfor), *K* (= kaliu, potasiu), *N* (= azot) etc.

Mai dificilă este scrierea termenilor tehnici compuși. Aici trebuie să distingem mai multe situații:

Termenii tehnici compuși din cuvinte dintre care unul sau toate nu-și mai păstrează individualitatea morfologică sau nu există independent în limba romînă trebuie scriși într-un cuvînt: *amigdalectomie*, *arterioscleroză*, *audiofrecvență*, *balneoterapie*, *clarobscur*, *electrocardiogramă*, *electromagnet*, *electroscop*, *enterocolită*, *nitroglicerină*, *otorinolaringologie*, *patvagon*, *pirotehnie*, *portbagaj*, *rahianestezie*, *scurtcircuit*, *teleobiectiv*, *toracoplastie*, *turbocompresor*, *turboreactor* etc.

În cazul în care avem de-a face cu un termen compus din cuvinte care există independent în limba romînă, termenul trebuie scris despărțit cu liniuță de unire. În această categorie intră mai ales formațiile compuse din două substantive alăturate prin juxtapunere (ex. *lunetă-foarfece*, *mașină-unealtă*, *sămînță-elită*, *vagon-cisternă*, *vagon-restaurant*, *volt-amper* etc.) sau formațiile de două adjective care ar mai putea fi legate și prin conjuncția « și » (ex. *anatomo-fizio-*

[1] Vezi și Mic dicționar ortografic, 1954, ed. II, p. 22 și urm.

[2] În această problemă vezi și D. Ghițescu, Scrierea simbolurilor unităților de măsură, în « Standardizarea », București, 1954, nr. 4, p. 22 și urm.

BDD-A10296 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:03 UTC)

logic, *anatomo-patologic*, *balneo-climateric*, *cardio-vascular*, *franco-englez*, *gastro-intestinal*, *indo-european*, *medico-legal* etc.).

Iată cîteva criterii de ortografiere a termenilor tehnici. Problemele de ortografie care se pun în legătură cu cuvintele tehnice trebuie studiate mai adînc, în toată diversitatea lor. Numai așa se vor putea rezolva științific toate dificultățile.

★

Am încercat să arătăm, în linii generale, problemele care se pun în legătură cu terminologia științifică și tehnică. Studiul vocabularelor științifice și tehnice trebuie aprofundat. În acest sector al lexicului avem a face cu peste optzeci de mii de termeni care merită interesul nostru.

Academia R.P.R., după modelul Academiei de Științe din U.R.S.S., ar trebui să se preocupe în de aproape de această problemă, instituind o comisie de specialiști care să rezolve toate problemele de terminologie ivite în toate ramurile științei și tehnicii. În hotărîrile sesiunii lărgite a secției a VI-a a Academiei R.P.R., din 2—4 iulie 1951, s-atrasat institutelor de lingvistică sarcina de a ajuta institutele tehnice « la întocmirea unei terminologii tehnice unitare ». Pînă acum însă s-a lucrat prea puțin în acest domeniu.

Un mare rol în fixarea terminologiei științifice și tehnice revine standardelor de stat. Datorită faptului că ele se bucură de o largă răspîndire și că sînt obligatorii pentru toate grupele de specialiști, întocmirea lor cere multă atenție și o deosebită competință.

În viitor vor trebui făcute studii amănunțite ale terminologiei fiecărei ramuri a științei și a tehnicii, pornindu-se de la cercetarea istorică a faptelor. Numai pe baza unor astfel de studii problema terminologiei speciale își va găsi o rezolvare științifică.

BDD-A10296 © 1955 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:03 UTC)